

Kapitola 11. STAROORIENTÁLNÍ APOKALYPTIKA

Zde se na chvíli zastavíme, a to původně skutečně neplánovaně, u tématu židovské a staroorientální apokalyptiky, která fenomén, jež tu rozebíráme, velmi dobře zná. Je překvapující, kolik indicií starozákonních, novozákonních a dokonce pohanských k tomuto tématu směřuje.

Víme už, že k tomuto problému se vyjadřují nežidovští mudrci – známe výrok Agura, zaznamenaný z Žalmech. Podobně ani kniha Job není židovského původu. Stejně jako Melkisedek, také midiánští kněží Jetro nebo Balám (Bileam) byly osoby nežidovského původu, mající přímý kontakt s JHWH.

Stejně tak ani mudrci z evangelií, hledající narozeného Ježíše, přicházející z velké dálky odněkud z východu, nebyli Židé; přesto o příchodu velkého mudrce do Palestiny věděli.

Kaple Scrovegni: Klanění králů, freska

Poznámka: Tito mudrci (někteří uvádějí mágové, ale „magoi“ bylo původně označení pro kněze, čili šlo pravděpodobně o kněze nějakého východního kultu) pochopitelně nepřišli za Ježíšem pro nic za nic. Taková výprava byla v tehdejších dobách velice nákladná a časově náročná. Přišli snad za něco děkovat? Nebo o něco žádat? Vznikal zde nějaký závazek do budoucna? – Zaratuštra (?), Budha (?).

Jak uvádí italský žurnalista Vittorio Messori v knize „Hypotézy o Ježíšovi“, našly se v oblasti Mezopotámie hliněné destičky s výpočtem mimořádné mnohonásobné konjunkce Saturna s Jupiterem v roce 7 př. n. l., která byla Středním východě spojována s narozením velkého mudrce v Palestině. Zájem o tento úkaz měl být v této oblasti veliký a byl spojován s velkými nadějemi. Čili až zde jsou archeologicky doložené znalosti o narození a příchodu Krista. Jak uvádí kniha Genesis v 1. kapitole 14. verši, nebeská tělesa měla sloužit k určování času. Hvězdná obloha byla pro všechny starověké kultury skutečně jakýmsi interaktivním kalendářem.

A to jsou jen postavy, o kterých víme, z čehož lze předpokládat, že jich mohlo být i více. Izrael zjevně nebyl jediným působištěm božstva JHWH (identifikace [jméno] se může s jiným teritoriem měnit) a jeho známost, potažmo známost určitých obecných idejí, jak se zdá, daleko přesahovala hranice Izraele. Máme např. biblický záznam, že JHWH pobýval v Edomu, v pohoří Seir¹ atd.

Čili už z Písem je zřejmé, že teritorium, kde by mohly být znalosti o biblických veličinách, bude skutečně mnohem širší a mnohé biblické informace jsou vůbec společné i jiným orientálním kulturám, a měly tedy zjevně obecnější platnost.

Udělejme tedy krátkou přestávku v našem náročném biblickém rozboru a provedme malou historickou exkurzi. Podívejme se, co k tomuto tématu uvádí evangelický Biblický slovník od Adolfa Novotného pod heslem „Syn člověka“.

Poznámka: Tato informaci se objevila čirou náhodou až při dohledávání některých zbývajících údajů. Jako inspirace našich předešlých analýz skutečně nesloužila, ačkoliv se to tak může jevit, protože se s výsledky našich závěrů v mnoha bodech prakticky shoduje. Podobných menších dodatečných překvapení bylo více, což je určitým potvrzením správnosti naší logiky.

V komentáři k sedmé kapitole knihy Danielovy doktor Novotný uvádí :

„Nejde však o pouhý obraz. Vždyť je tu řečeno, že šelmy jsou králové; pro staroorientální nazírání je ostatně samozřejmé, že jakákoliv říše je viděna vždy jen v nerozlučné spojitosti se svým panovníkem. To vede k otázce, zda i Syn člověka (který v tomto vidění vystupuje) nemá označovat osobu vladaře království Božího.“

Opovědi by mohlo být, že tímto vladařem je toliko Bůh sám, jak se v SZ často předpokládá. Jenže v Danielovi 7:13 je Syn člověka zřetelně odlišen od „Prastarého na dny“, tj. od Hospodina. Nemá se tedy pojmem Syn člověka označiti od Boha odlišná (byť s ním těsně spojená) vykupitelská „mesiášská“ postava?

Pro tuto možnost mluví také to, že v předoasijských náboženstvích je leckde doložena představa nebeského Člověka, který byl stvořen v pravěku, aby potřel démonské obludy a od té doby se skrývá v nebesích. Tento nebeský Člověk bývá někdy chápán jako jakýsi prototyp i jako konečné naplnění člověčenství. Je dobře myslitelné, že tato představa byla převzata, aby pomohla vyjádřit staré izraelské očekávání pravého panovníka, Pomazaného Hospodinova Mesiáše ... To vede k další otázce, zda i na některých jiných místech Starého zákona Syn člověka neznamená něco víc, než jen zdůrazněné označení člověka vůbec. Někteří badatelé vskutku dokazují, že se Syn člověka v Žalmu 8:5 vztahuje na (mesiášského) božného krále. Podobný význam lze spatřovat v Žalmu 80:18... Jisté arci je, že výraz Syn člověka nabývá důležitějšího terminologického významu v některých proudech židovské apokalyptiky, která navazovala na knihu Daniel.

¹ Viz 5. Mojžišova 33:2 nebo Soudců 5:4

Tak v knize Enochově se v kap. 45-50 mluví o Synu člověka, čili o Vyvoleném, který existoval před stvořením světa, před nímž se jednou skloní všichni králové a mocní, který bude soudit skutky všech lidí živých i zemřelých a stane se světlem národů a nadějí všech zarmoucených.

Podobně i 4. kniha Ezdrášova, která je otištěna i v apokryfech bible kralické, mluví v dochovaném latinském znění kapitoly 13 o člověku, nebo muži, který přichází s tisíci nebeskými a vystupuje z moře. Je tu vyloženo, že je to vysvoboditel Božího stvoření, kterého Nejvyšší chová od věků.

Je dokonce označen i za Syna Nejvyššího, který přinese ukončení bojů na zemi, vykoupí Sion a znovuzřídí lid Boží. Tak se výraz Syn člověka stal technickým označením mesiáše, jimž byly zdůrazněny obecné rysy mesiášského úkolu, které přesahují pozemské meze a osudy národa izraelského.“

Konec citátu.